इत्युक्तास्तत्र यस्य पुंसः यत्संख्याकोवर्गोगरुडादिः स्यात्तद्वर्गसंख्यां द्विगुणां विधाय कृत्वा परस्य ग्रामस्य वर्गसंख्यया आद्यां च कृत्वा गजैरष्टभिः शेषितमवशिष्टन्ताः काकिण्योज्ञेयाःपुंसः । एवं ग्रामस्यापि स्ववर्गसंख्यां द्विगुणां कृत्वा परस्य पुंसः वर्गसंख्यया युक्तां च कृत्वा गजभक्तावशिष्टाः ग्रामस्य कादिण्यो भवन्ति एवमनयोः पुरुषग्रामयोः काकिण्यःस्युः । तत्र तद्विवरतः पुरुषकाकिणीनां ग्रामकाकिणीनां विवरमन्तरन्तस्मिन् क्रियमाणे यस्य ग्रामस्य दातृत्वात् पुंसः काकिण्याविशेषे पुंसोद्रव्यहानिः । ग्रामस्य प्रतिग्रहीतृत्वादित्यर्थः । यथा । नीलकण्ठस्य वर्गः सर्पः तत्संख्या ५ द्विगुणा १०चरणाद्रेर्वर्गःसिंहस्तत्संख्यया ३ युक्ता १३ गजभक्तशेषं ५ नीलकण्ठस्य काकिण्यः । एवं ग्रामवर्गसङ्ख्या ३ द्विगुणा ६ नीलकण्ठवर्ग ५ सङ्ख्यया युक्ता ११ अष्टभक्तावशेषं ३ ग्रामस्य काकिण्यः द्वयोरन्तरे शेषं २ नीलकण्ठस्य दातृत्वात् स्वद्रव्यहानिरित्यर्थः । उक्तञ्च "स्ववर्गं द्विगुणं कृत्वा परवर्गेण योजयेत् । अष्टभिस्तु हरेद्भागं योऽधिकः स ऋणी भवेत्" इति । इतोऽन्यथाहुः कश्यपवशिष्ठनारदाः "अकारादिषु वर्गेषु दिक्षु प्रागादिषु क्रमात् । गृध्रमार्जारसिंहाश्वसर्पाखुगजमेषकाः । दिग्वर्गाणामियं योनिः स्ववर्गात्पञ्चमो रिपुः । रिपुवर्गं परित्यज्य शेषवर्गाः शुभप्रदाः । साध्यवर्गं पुरः स्थाप्य पृष्ठतः साधकं न्यसेत् । विभजेदष्टभिः शेषं साधकस्य धनं स्मृतम् । व्यत्ययेनागतं शेषं साधकस्य ऋणं स्मृतम् । धनाधिकं स्वल्पमृणं सर्वसंपत्प्रदं स्मृतम्" इति । गृध्रोऽत्र गरुडः गरुडसर्पयोर्महावैरसत्त्वात् साध्य इत्यर्थः । साध्यो वासयोग्यो ग्रामादिस्तस्य वर्गं वर्गसंख्यां पुरः संस्थाप्य साधकस्य नीलकण्ठादेः वर्गसंख्यां पृष्ठतोन्यसेत् । एवं विशिष्टोऽङ्कोऽष्टभिर्भक्तः शेषं साधकस्य ऋणं स्यात् । यथा साध्यवर्गसंख्या ३पुरःस्थापिता साधकस्य ५वर्गसंख्या च पृष्ठतः साचैवम् ५३ एतास्त्रिपञ्चाशत् अष्टभक्तावशिष्टं साध्यस्य ५धनं साधकस्य साध्यस्य च संख्या विपरीतस्थापित३५ अष्टभक्तं शेषं साधकस्य ३ऋणं स्यात् । अथ द्वारनिवेशनमाह । अथेति । द्विजादिराशिमतां पुंसां क्रमेण पूर्वतः प्राच्यादिदिक्चतुष्टये द्वारं हितं यथा द्विजराशयः कर्कवृश्चिकमीनास्तेषां पूर्वदिशि । वैश्यराशयो वृषकन्यामकरास्तेषां दक्षिणदिशि । शूद्रराशयो मिथुनतुला कुम्भास्तेषां पश्चिमदिशि नृपराशयो मेषसिंहधनुर्धरास्तेषामुत्तरदिशि द्वारनिवेश इत्यर्थः" पीयु० धा० अत्रेदं बोध्यम् "शेषाङ्केन फले बोध्ये शेषाभावे तु हारकात् । अङ्कादेव फलं बोध्यमिति तन्त्रविदां मतम्" ज्यो० त० वचनादङ्काभावे हारकाङ्कात् फलनिर्णयः । राशिविशेषस्य ग्रामादिस्थानविशेषे निवासनिषेधमाह । "गोसिंहनक्रमिथुनं निवसेन्न मध्ये ग्रामस्य पूर्वककुभोऽलिवृषाङ्गनाश्च । कर्को धनुस्तुलभमेषघटाश्च तद्वद्वर्गाः स्वपञ्चमपरा बलिनः स्युरैन्द्र्याः" मु०चि० "वस्तुमिष्टस्य ग्रामस्य वस्त्रविभागवन्नवधा विभागं कृत्वा मध्ये मध्यमविभागे गोसिंहनक्रमिथुनं समाहारद्वन्द्वः न निवसेत् वृषसिंहमकरमिथुनराशिमन्तः पुरुषा न वसेयुः । अथ पूर्वककुभः पूर्वदिशातोऽष्टदिक्षु अलिर्वृश्चिकः तदादिराशिमन्तः पुरुषाः न वसेयुः । यथा । पूर्वस्यां वृश्चिकः आग्नेय्यां झषो मीनः, दक्षिणस्यां कन्या, नैर्ऋत्यां कर्कः पश्चिमायां धनुः । वायव्यां तुला उत्तरस्यां मेषः ऐशान्यां कुम्भः न वसेदित्यर्थः । अथ वर्गाः । अकचटतपयशवर्गाः अष्टौ ऐन्द्र्याः पूर्वदिशमारभ्य अष्टदिक्षु बलिनः । यथा अवर्गः पूर्वस्याम् । कवर्ग आग्नेय्याम् । चवर्गो दक्षिणस्याम् टवर्गो नैर्ऋत्याम् । तवर्गः पश्चिमायाम् पवर्गो वायव्याम् । यवर्गः उत्तरस्याम् । शवर्ग ऐशान्यां बलीत्यर्थः । कीदृशाः वर्गाः स्वपञ्चमपराः स्वस्मात् पञ्चमः परः शत्रुर्येषां ते । यस्य अवर्गः पूर्वस्यां बली तेन स्वपञ्चमपश्चिमायां द्वारं निवासो वा न विधेयः एवं कवर्गादीनामाग्नेयादिसप्तदिक्षु बलित्वं तत् पञ्चमस्य रिपुत्वञ्च ज्ञेयम्" । पी० धा०

तत्र गृहयोग्यभूमिपरीक्षा विश्वकर्मणोक्ता यथा "अथातः संप्रवक्ष्यामि लोकानां हितकाम्यया । श्वेता रक्ता तथा पीता कृष्णा वर्णानुपूर्वशः । सुगन्धा ब्राह्मणी भूमीरक्तगन्धा तु क्षत्रिणी । मधुगन्धा भवेद्वैश्या मद्यगन्धा च शूद्रिणी । मधुरा ब्राह्मणी भूमिः कषाया क्षत्रियान्विता । अम्ला वैश्या भवेद्भूमिस्तिक्ता शूद्रा प्रकीर्त्तिता । चतुरस्रा द्विपाकारा सिंहा वृषभरूपिणी । वृत्तं च भद्रपीठं च त्रिशूलं लिङ्गसन्निभम् । प्रासादध्वजकुम्भादिदेवानामपि दुर्लभम् । त्रिकोणां शकटाकारां शूर्पव्यजनसन्निभाम् । मुरजाकारसदृशीं सर्पमण्डूकरूपिणीम् । खराजगरसंकाशां वक्रां चिपिटरूपिणीम् । मुद्गराभां तथा लूककाकसर्पनिभां तथा ।